

अकृषिक कराच्या आकारणीच्या वसूलीसंदर्भात शासनाची भूमिका ठरविण्यासाठी अपर मुख्य सचिव (महसूल) यांच्या अध्यक्षतेखाली अभ्यास समिती नियुक्ती करण्याबाबत”.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: एनएपी-२०२२/प्र.क्र.५०/ज-१ अ
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक: ०६ जून, २०२२.

वाचा -

१. शासन परिपत्रक क्रमांक एनएपी-२०१५/प्र.क्र.४७/टी-१, दिनांक ०५/०२/२०१८
२. शासनाचे समक्रमांकाचे दिनांक ०७/०४/२०२२ चे पत्र

प्रस्तावना -

अकृषिक कर हा जमिनीवरील मुलभूत कर असून तो राज्याचा उत्पन्नाचा महत्वाचा स्रोत आहे. महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम १९६६ चे कलम ४५, ४२ तसेच कलम १०९ ते ११४ मधील तरतुदीनुसार अकृषिक वापर करण्यात येणा-या जमिनीच्या संदर्भात अकृषिक आकारणी करण्याची तरतूद करण्यात आलेली आहे. याकरिता महाराष्ट्र जमीन महसूल (जमिनीच्या वापराचे रुपांतर व अकृषिक आकारणी) नियम १९६९ मध्ये तरतूदी करण्यात आलेल्या आहेत.

उपरोक्त तरतुदीनुसार अकृषिक वापरासाठी नागरी तसेच ग्रामीण भागाचे दर ठरविणे, सदर दरांचा हमी कालावधी ठरविणे, अकृषिक दर निश्चित करताना सदर दर निश्चित करण्याची कार्यपद्धतीचा उल्लेख उपरोक्त कलम व नियमांत करण्यात आलेला आहे.

उपरोक्त कायद्यातील व नियमांनुसार, अकृषिक वसूलीत दिलेली स्थगिती उठवण्याबाबत व सुधारित अकृषिक प्रमाणदराच्या आधारे, अकृषिक आकारणी करून ती वसूल करण्या संदर्भात दिशानिर्देश निर्गमित करण्याबाबत संदर्भाधीन क्र.१ शासन परिपत्रक दिनांक ५ फेब्रुवारी २०१८ रोजी शासनाने निर्गमित केले. सदर परिपत्रकानुसार, साधारणपणे सन २००१ ते २००६ / २००६ ते २०११ / २०११ ते २०१६ / २०१६ ते २०२१ या हमी कालावधीत कशाप्रकारे अकृषिक दर निश्चित करून बिनशेती सा-याची रक्कम आकारणी करावी, याबाबत क्षेत्रीय अधिका-यांना मार्गदर्शन करून वसूल करण्याच्या अनुषंगाने सूचना देण्यात आल्या आहेत.

यानुसार, क्षेत्रीय स्तरावर संबंधित मिळकतधारकांना नोटीस देऊन अकृषिक कराच्या आकारणीची वसूली करण्यात येत होती. तथापि, सदर अकृषिक कर आकारणीच्या वसूलीचा सर्वसामान्य जनतेवर मोठ्या प्रमाणात बोजा पडत असल्याचे विधानसभेच्या सन २०२२ च्या अर्थसंकल्पिय अधिवेशनातील उपस्थित झालेल्या लक्षवेधी चर्चेच्या अनुषंगाने निदर्शनास आले आहे.

यानुषंगाने, संदर्भाधीन क्र.२ दिनांक ०७/०४/२०२२ च्या पत्रान्वये, सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांना कळविण्यात आले आहे की, दिनांक ५ फेब्रुवारी, २०१८ च्या शासन परिपत्रकात नमूद केलेल्या

दिशानिर्देशाप्रमाणे क्षेत्रीय स्तरावर करण्यात येणाऱ्या अकृषिक कराच्या आकारणीच्या वसूलीस पुढील आदेश होईपर्यंत याद्वारे तात्पुरती स्थगिती देण्यात येत आहे. तसेच यानुषंगाने सक्तीच्या वसुलीसंदर्भात केलेली कार्यवाही थांबविण्यात यावी.

या पार्श्वभूमीवर अकृषिक कराचे दर व दरानुसार आकारणी यावर फेरविचार करण्यासाठी एक अभ्यास समिती नियुक्त करून शासनास योग्य शिफारस करण्याकरीता अपर मुख्य सचिव (महसूल) यांच्या अध्यक्षतेखाली अभ्यास समिती नेमण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

राज्यात सुधारित अकृषिक प्रमाणदराच्या आधारे, अकृषिक आकारणीच्या वसूलीस देण्यात आलेली स्थगिती उठविण्याबाबत व त्यासंदर्भात करावयाच्या अनुषंगिक अंमलबजावणीत सुसूत्रता आणण्याकरिता सर्वकष अभ्यास करून शासनास योग्य शिफारस करण्याकरीता अपर मुख्य सचिव (महसूल) यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे अभ्यास समिती गठित करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	समिती रचना व पदनाम	पद
१	अपर मुख्य सचिव (महसूल)	अध्यक्ष
२	जमाबंदी आयुक्त व संचालक, भूमी अभिलेख, पुणे	सदस्य
३	विभागीय आयुक्त, नाशिक	सदस्य
४	विभागीय आयुक्त, कोकण	सदस्य
६	सह सचिव (ज-१अ), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य सचिव

०२. सदर समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे राहिल:-

अ) शासन परिपत्रक, दिनांक ५ फेब्रुवारी, २०१८ मध्ये नमूद केलेल्या अकृषिक कराच्या मार्गदर्शन सूचनांबाबत फेरविचार करणे.

ब) सुधारित अकृषिक प्रमाणदर नव्याने निश्चित करणेबाबत विचार करणे.

क) अनुषंगिक बाबी विषयी शिफारशी करणे.

०२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०६०६१५४८४१९९१९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(रमेश चव्हाण)

सह सचिव, महसूल व वन विभाग

प्रत,

१) मा.राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई,

- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई,
- ३) मा. मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२,
- ४) मा.विरोधी पक्षनेता (विधान सभा/ विधान परिषद) यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई-४०० ०३२,
- ५) मा. राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२,
- ६) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई-३२,
- ७) प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई-३२,
- ८) महालेखापाल, लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरिक्षा, महाराष्ट्र राज्य (१,) मुंबई,
- ९) महालेखापाल, लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरिक्षा, महाराष्ट्र राज्य (२) नागपूर,
- १०) अपर मुख्य सचिव (महसूल) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-३२,
- ११) सर्व विभागीय आयुक्त,
- १२) जमाबंदी आयुक्त व संचालक, भूमी अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- १३) सर्व जिल्हाधिकारी /अपर जिल्हाधिकारी,
- १४) माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई-३२,
- १५) सर्व उप विभागीय अधिकारी (प्रांत अधिकारी) / सर्व जिल्हा अधीक्षक, भूमी अभिलेख,
- १६) सर्व तहसिलदार/ सर्व तालुका निरीक्षक, भूमी अभिलेख,
- १७) सर्व सह सचिव /उप सचिव, महसूल व वन विभाग-मुंबई, मंत्रालय, ३२,
- १८) "ज" समूहातील सर्व कार्यासने, महसूल व वन विभाग-मुंबई, मंत्रालय, ३२,
- १९) निवडनस्ती (कार्यासन ज-१ अ), महसूल व वन विभाग-मुंबई, मंत्रालय, ३२.